

HABERLER:

SURİYE'DEKİ TÜRKÇE YAZMA ESERLER

Suriye, uzun yıllar Türk hâkimiyetinde kalmıştır. Özellikle Osmanlı döneminde Halep ve Şam önemli yerleşim merkezleridir. Dört yüzyıl (1516-1918)¹ gibi uzun bir zaman Osmanlı hâkimiyetinde kalan ve bir eyalet olan Suriye, bugün sun'î bir sınırla Türkiye'den ayrılmıştır. Ancak Türk kültürünün izleri, ülkede hâlâ hâkimiyetini sürdürmektedir.

1996 yılı Temmuz ayında Suriye'de bulundum. Bu münasebetle Türkçe el yazmalarını tespit etmek için ülkenin başkenti Şam'a gittim. Ülkenin diğer kütüphanelerindeki yazma eserlerin Şam Esed Kütüphanesine getirilerek burada toplanmış olduğunu öğrendim. Ancak kütüphanedeki katalog sisteminin düzenli olmadığını, hazırlanan kataloglarda ise birtakım eksiklikler ve yanlışlıklar olduğunu gördüm. Farsça yazmalarla Türkçe yazmalar iç içe karışmış ve kataloga yanlış geçirilmiş durumdaydı. Zamanım kısıtlı olduğundan dolayı bütün yazmaları tespit etmek mümkün olmadı. Çünkü kütüphanede yazmalar okuyucuya gösterilmiyor, sadece mikrofilmlerin incelenmesine müsaade ediliyordu. Üstelik bütün yazmaların mikrofilmi çekilmiş değildi. Çekim işleri devam etmekteydi. Aynı zamanda mevcut mikrofilmleri görmek ve okuyarak yazmaların künyelerini tespit etmek gerekiyordu. Bu sebeplerle çalışma uzun zaman alacak ve mutlaka ikinci bir çalışma gerekecekti. Diğer yazmaları bir başka makaleye bırakarak şimdilik okunuşundan emin olduğum 124 eserin künyesini tespit ettim. Eserlerin isimleri ve kütüphane kayıt numaraları şöyledir:

1. Ahterî, Mu'cem-i 'Arabî ve Türkî, Muşafâ Karahisarî, nu: 14175
2. Âşaf-nâme, nu: 17519
3. Fütühî Divânı, nu: 17619

---

¹ *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, Çağ. Yay., C. 12, s. 194-195.

4. Bostān Şerhi, Ni'metullah bin Muhammed, nu: 15860
5. Cedâvil-i Ulug Beg, nu: 3096
6. Devlet-i 'Osmāniye Tārīhi, 'Ömer, nu: 15851
7. Dīvān fī-Medhi Resūl, nu: 15929
8. Dīvān-ı Bākî, nu: 5498
9. Dīvān-ı Fuzûlî, nu: 14709
10. Dīvān-ı Fuzûlî, nu: 15829
11. Dīvān-ı Hümâmî, nu: 17518
12. Dīvān-ı Nazirî, nu: 17980
13. Dīvān-ı Nevās, nu: 14701
14. Dīvān-ı Şābit, nu: 12009
15. Dīvān-ı Sā'ib, Sā'ib Mirzā, nu: 14703
16. Dīvān-ı Sā'ib, nu: 14704
17. Dīvān-ı Şāhidî, nu: 17554
18. Dīvān-ı Şi'r-i Türkî, El-Edīb Ebü'l-Ḥayr, nu: 17539
19. Dīvān-ı Şi'r-i Türkî (Ḳudürî), nu: 15889
20. Dīvān-ı Türkî, (Muḥammed Ḥān), nu: 17062
21. Dīvān-ı Yahyā, Yahyā b. 'Abdullah et-Türkî, nu: 15873
22. Dürerü'l-Meknûnât ve 'Acâyibi'l-Maḥlûkât, nu: 18484
23. Dürr-i Meknûn, nu: 18011
24. Ebu's-Su'ûd Hâce Çelebi, nu: 15822
25. Ebyât-ı Şi'riyyet-i Türkiyye, nu: 15714
26. El-Kelimâtü'l-Ḳudsiyye, Er-Remevî, Maḥmûd, nu: 4788
27. El-Kitābü'l-Müstetāb, nu: 12983
28. El-Muḥammediyye Manzûmetün fi'l-'Arûziyye, nu: 12944
29. Enîsü'l-'Arifîn, nu: 12008
30. Ercüze, nu: 5515
31. Er-Risāletü'l-Muḥammediyye, nu: 10089
32. Evveliyât-ı Tercemet-i 'Osmān Beg, nu: 14544

33. Fetavâ, Çatalcavî, nu: 12998
34. Fethü'l-Fettâh, (Türkçe-Farsça şiir), nu: 7214
35. Fevâ'idü't-Tibbiyye ve Fevâ'id-i İsm-i A'zam, 'Abdullah bin İbrâhîm es-Selanikî, nu: 14653
36. Fezâ'ilü'l-İbâdât (Es-Şalat ve's-Şavm), Ankaravî İsmâ'îl Efendi nu: 4098
37. Ğâyetü'l-Beyân fî-Tedbîr-i Bedenü'l-İnsân, Şâlih bin Naşrullan el Halebî, nu: 14582
38. Ğâyetü'l-Etkân fî-Tedbîri Bedenü'l-İnsân, Şâlih bin Naşrullan el Halebî, nu: 3151
39. Ğâyetü'l-Etkân fî-Tedbîri Bedenü'l-İnsân, Şâlih bin Naşrullan el Halebî, nu: 14582
40. Hâfız Dîvânı Tercümesi, nu: 17031
41. Harîdetü'l-Garâ'ib ve Mezidetü'l-'Acâ'ib, Bahâ'iyü'r-Ruhavî, nu: 17541
42. Hayriye, Nâbî Yûsuf Efendi, nu: 14682
43. Heşt-Bihişt, nu: 14668
44. Hilye-i Şerîfe, (şiir) nu: 14690
45. Hüsrev ü Şîrîn, nu: 14666
46. İksîr-i Devlet, Nergis-zâde, nu: 18654
47. İrşâdü'l-Mürîd ile'l-Murâd, ter. Mirsâdü'l-'İbâd, nu: 17620
48. Kâmûs (Türkî-'Osmanî), nu: 12905
49. Kasâ'idü't-Tevhîd, nu: 11902
50. Kâsîde fî-Medhi'l-Vezîr, Muhtârî Muştafâ Efendi (Ferâ'iz hakkında mensur eser), nu: 3045
51. Kelîle ve Dimne, 'Abdullah bin el-Muḳaffâ, nu: 16945
52. Kitâb fî-İlmi'l-İnşâ ('Arabî-Türkî-Fârisî), nu: 1201
53. Kitâb fî'l-'Akâ'id, Niksârî Muhammed bin İbrâhîm bin Hasan, nu: 10888
54. Kitâb fî'l-Luġati't-Turkiyye, nu: 4870
55. Kitâb fî'l-Mantıḳ, nu: 10031

56. Kitāb fī'n-Naḥv, nu: 12889
57. Kitāb fī'r-Ruḥāniyāt, nu: 7435
58. Kitāb fi-Tārīḥi's-Selātin fi-Beni 'Osmān ve Kādetihim mine'l-'Askeriyyīn, Vehbī el-Ḳādi (Arabī-Türkī-Fārisī), nu: 16046
59. Kitāb-ı Edeb. 'Abdurrahmān-zāde, nu: 18148
60. Kitāb-ı Müşelleş-nāme-i Şākir, Eş-Şākir 'Osmān, nu: 12027
61. Kitābü'l-Cerīde fī-'İlmi'l-Ferā'iz, nu: 6539
62. Luġat-ı Feriştah-zāde, nu: 12873
63. Maḳtel-i İmām Hüseyin, Lāmi'î, Maḥmūd bin 'Osmān, nu: 3446
64. Manzūme bi'l-Luġati't-Türkiyye, İshak Efendi, nu: 12983
65. Manzūme-i Tevhīd, nu: 14715
66. Manzūme fī-'İlmi'l-'Ārūz, nu: 16431
67. Manzūme fī-Tevcīdi'l-Ḳur'ān, nu: 12999
68. Mecnū'at-i Eş'ār, nu: 12013
69. Mefātiḥü'l-İ'cāz, nu: 18396
70. Menākīb-ı Ḥazret-i Mevlāna, nu: 17686
71. Mevlīd-i Şerīf-i 'Āşık Yūnus, nu: 14695
72. Mevlīd-i Şerīf-i 'Āşık Yūnus, nu: 14696
73. Mu'cem-i 'Arabī-Türkī, nu: 14698
74. Mu'cem-i 'Arabī-Türkī-Fārisī, El-Erbilīn Ḥaydar bin 'Alī, nu: 16543
75. Mu'cemü'l-Mücerrebāt, Süleymān bin 'Abdullah, nu: 13023
76. Mu'cemü't-Türkī fī'l-Luġati'l-Aḥterī. Muşafā bin Ahmed el-Karahisarī, nu: 15812
77. Muḳayyidetün fī-Vaşf-ı Ramazān, nu: 3349
78. Muşaf-ı Şerīf, nu: 15999
79. Mülāḥḥaş-ı Zīc-i Uluġ Big, El-Āmidī, nu: 14614
80. Münteḥabāt-ı Hümāyūn-nāme, nu: 15832
81. Münteḥabāt-ı Tevārīḥ-i Āl-i 'Osmān, nu: 14542
82. Münteḥabāt min Şi'r-i Nesīmī, nu: 18414
83. Münteḥabü'ş-Şifā fi't-Tıb, nu: 12201

84. Resâ'il-i İbrâhîm Halvetî ilâ Meşâyihî, İbrâhîm Kuşadalı, nu: 13834
85. Risâle-i Ebu's-Su'ûd, nu: 15882
86. Risâle-i Kudsiyye Şerhi, Zeyneddin Ebubekr el-Havafî nu: 14716
87. Risâletün fi'l-Edeb, nu: 14024
88. Risâletün fi-Hakkı't-Tefennî, Kādî-zâde, (tasavvufi) nu: 7667
89. Risâletün fi't-Tecvîd, nu: 14717
90. Risâletün fi't-Tecvîd, nu: 14720
91. Risâletü'ş-Şeyh Muhammed Üsküdarî, nu: 18471
92. Şifatü'n-Nebevî, nu: 5515
93. Silsiletü'z-Zehab, nu: 1257
94. Sübhatü's-Sibyân, nu: 12028
95. Şâhidiyü'l-Muğlavî, nu: 12010
96. Şefîk-nâme, nu: 3291
97. Şehnâme-i Hâkân, İbrâhîm Hilmî, (Târîh ve mülhakatihi). nu: 6757
98. Şerhü'l-Âyâti's-Seb'a, Muhammed Tursun, nu: 13104
99. Şerh-i Du'â-yı Kenzü'l-'Arşî, nu: 12853
100. Şerh-i Hadîs-i "Küntü Kenzen Maḥfiyyen", Ebü'l-Fidâ' İsmâ'il Hakkı el-Halvetî, nu: 16955
101. Şerh-i İlâhi-yi Yûnus, Muhammed Mısrî, nu: 12983
102. Şerh-i Kasîde-i Lâmiyye, Nazmî-zâde Hüseyin. nu: 18005
103. Şerh-i Manzûme-i Tuḥfe-i Şâhidî, Abdülkâdir bin 'Ömer el-Bağdâdî, nu: 15205
104. Şerhü Mütüni'l-Hidâyeti fi'l-Hîlmeti, nu: 14694
105. Şerh-i Şalat, İbni Meşîş, nu: 14683
106. Şerhü Şalavati'ş-Şâzelî, nu: 14683
107. Şerhü'l-Meşnevî, Yûsuf er-Rûmî, nu: 14664
108. Şifâ'ü's-Sakîm, İbrâhîm Yünânî, nu: 3980
109. Şi'r-i Türkî, Muşafâ Çelebi, nu: 11180
110. Tâcü't-Tevârîh, Nazmî-zâde, nu: 14552
111. Târîh-i 'Âşım, Aḥmed 'Âşım Efendi, nu: 5318

112. Tārīḥü'l-Enbiyā ve'l-Ḥulefā ve'l-Mülük, nu: 11161
113. Tārīḥ-i İstihrāc-ı Kible ez-Muḳaṭṭarat, nu: 12871
114. Tezkiretü'ş-Şu'arā, Laṭifî. nu: 14699
115. Tuḥfe-i Ḥussāmî, nu: 15159
116. Tuḥfetü'l-Ḥaremeyn, nu: 16640
117. Vak'a-nüvīs 'Abdullah Nācimî bin Süleymān 'İzzî, nu: 15900
118. Vakfiyye, Muḥammed 'İzzet Paşa, nu: 11117
119. Vasiyyet-i ibni Pîr 'Alî, Muḥammed bin Pîr 'Alî el-Berkli nu: 15873
120. Vilādet-nāme, Ḥaşmet Efendi, nu: 3289
121. Zātü'l-Aḥlāk, nu: 5549
122. Zîc-i Ulug Beg, Muḥammed bin Şāhid, nu: 3099
123. Zîc-i Ülfî Big, Ülfî Beg, nu: 14613
124. Zübdetü'l-'İrfān fî-Vücûhi'l-Kur'ân, Ḥamîd bin 'Abdülfettāḥ el-Bāluyi'r-Rûmî, nu: 6356

Halil ÇEÇEN